

Unge på dansk
© 2007 Adil Erdem
Omslag og fotos: Ulla Rose Andersen
Alle fotos er modelfotos
Tryk: Preses Nams
ISBN 978-87-7841-422-9

Ekspedition:
Boghandlen eller direkte fra CDR-Forlag
Montanagade 29 E, DK-8000 Århus C
Tlf. 8612 3078
Fax 8619 9566
cdr@cdr-forlag.dk

www.cdr-forlag.dk

Indhold

Forord	6
Venskaber	8
Venner på en anden måde	8
Venner – uvenner – venner	15
Er vi venner for altid?	22
Det er vigtigt, at min datter også har tyrkiske venner i Danmark.....	29
Mobning	33
En rød pølse i skoletasken	33
En slags dansker	36
Mobning ødelagde Jons liv	40
Kærlighed	44
Mathias skulle bare hedde Julie	44
Der er nogle ting, som jeg altid vil holde for mig selv	48
Der skal være tillid mellem forældrene og de unge	51
Religion	57
Jeg vil ikke tvinges til det	57
Mine forældre tror, at jeg er religiøs.....	60
Kriminalitet	65
Det irriterer mig, at de andre ser på mig som en taber	65
På kostskole.....	71
Globalisering	76
Globalisering handler ikke om at overgive sig til fremmede kulturer	76
Når de tager vores arbejdspladser.....	81
Brun sovs og burgere	86
Opdragelse	91
Forældre er gammeldags	91

Forord

Alle generationer har det tilfælles, at de ikke vil være som deres forældre; at de har andre ideer og holdninger til, hvordan deres verden skal se ud. De har også det tilfælles, at de første magthavere, de møder i deres liv, er deres forældre. Som regel afprøver de såvel holdninger som synspunkter på deres forældre, før de kaster sig over samfundet og vil lave verden om. Sådan er det i Danmark, og sådan er det andre steder i verden.

I vores lille bjerglandsby midt i Anatolien forsøgte min mor at lokke mig til et korankursus hos imamen ved at tilbyde mig ekstra lommepenge pr. læste koranside. Det undrede mig, at jeg pludselig kunne få meget mere for at deltage i imamens sandhedstimer, end for lave mine lektier. Da jeg sagde nej, prøvede hun på alle mulige måder at lokke mig ind hos imamen. Jeg følte, at jeg voksede ti cm om dagen ved at sige hende imod, uanset hvad hun lokkede med. Det var en fantastisk krig. Jeg vandt. Det indrømmede min mor først mange år senere.

Overkriften for en god opvækst og opdragelse i landsbyen var: gør, hvad dine forældre og samfundet synes, er bedst for dig. Med andre ord var min mor næsten sikker på, at det øvrige landsbysamfund nok skulle få mig til at tænke ligesom alle de andre. Ingen panik. Der var heller ikke grund til at frygte lærebøgerne. De var stort set ens og var udarbejdet af den samme gruppe forfattere udpeget af Undervisningsministeriet.

Sådan er det ikke i Danmark. Ingen lærebøger har ret. Det er op til den enkelte læser at finde ud af det. Hvor fantastisk! Og hvor fantastisk, at den enkelte

lærer selv kan designe sin egen undervisning. Derfor er der alle mulige grunde til, at lade børn vide, at der er meget at vælge imellem her i landet, hvor den demokratiskindede folkeskolepædagogik i høj grad er med til at opdrage børn. Børn er ikke kun et forældreansvar. *Unge på dansk* er først og fremmest skrevet for at gøre tosprogede forældre opmærksomme på, at deres børn ikke nødvendigvis behøver at tænke ligesom forældregenerationen, og at forældrene skal vide, at de er nødt til at sætte sig ind i den måde, de moderne undervisningsinstitutioner arbejder på i Danmark.

Hvis forældrene tror, at Ahmed er det arabiske barn, som de selv var engang, tager de fejl. Ahmed er født og opvokset i Danmark og er præget af sin skole og det øvrige samfund. En god og stabil integration afhænger af, at forældrene interesserer sig for det land, som deres børn vokser op i.

Alle de unge, som medvirker i *Unge på dansk*, har fællestræk, uanset hvad de hedder til efternavn. De er alle påvirkede af skolen og samfundet, uanset om de har danske eller ikke-danske forældre. Jeg håber, at *Unge på dansk* kan hjælpe tosprogede forældre med at forstå deres børn og unge.

Unge på dansk er først og fremmest en bog, der handler om, hvordan de unge tænker globalisering, kærlighed, religion, mobning, venskaber mm. Og at der ikke er den store forskel på den måde, de tænker på, uanset deres rødder.

Adil Erdem

Venskaber

Venner på en anden måde

Rojan, 12 år

»Det hele startede sidste år. Jeg var på sommerferie i Sydfrankrig sammen med mine forældre og mine tvillingebrødre på otte. Vi boede i en ferielejlighed i et kæmpestort hus med swimmingpool. Jeg havde håbet, at der var nogle familier fra Danmark med piger på min alder. Men det var der ikke. Jeg lod, som om jeg hyggede mig. Mine forældre kunne godt se, at jeg kedede mig. Derfor arrangerede de en del ture i byen, hvor jeg for eksempel kunne shoppe,« fortæller Rojan, som er en kurdisk pige på 12.

Hun er født i Valby i København, hvor hun går i femte klasse. Her har hun veninder fra mange steder i verden. Hun har det godt med dem alle. Og de spørger ikke hinanden, hvor de kommer fra. De er nemlig alle sammen fra Valby.

Josefine fra Århus

»Den tredje dag, mens min mor og jeg lå på stranden, kom min far med mine brødre og fortalte glædestrålende, at der var kommet en familie fra Danmark. De havde en pige på min alder. Det var en rigtig god nyhed, men på den anden side var det jo ikke sikkert, at pigen

havde lyst til at være sammen med mig. Det skulle dog undersøges. Jeg gik straks over til swimmingpoolen og ventede. Kort efter kom pigen ned sammen med sin mor, og de begyndte at svømme. Hun så meget sød ud. Jeg kunne høre på afstand, at hun spurgte sin mor, hvor langt der var til stranden. *Cirka 100 meter*, sagde jeg. Hun kiggede på mig og ville være sikker på, at det var mig, der talte. *Cirka 100 meter*, gentog jeg og holdt blikket rettet mod hende. Hun kom hen til mig, mens hendes mor kiggede på os. Vi begyndte at snakke. Hun hed Josefine og kom fra Århus,« siger Rojan.

Verdensmester i at komme til skade

Rojans ferie er reddet. Pigerne bader, og de snakker godt sammen. Det viser sig, at Josefine har en kurdisk veninde i Århus. Allerede om eftermiddagen arrangerer de en fælles strandtur og inviterer deres forældre med.

»Det er jo altid en god idé, at ens forældre ved, hvem man leger med. På den tur kunne vi se, at vores forældre hyggede sig sammen. Vi gik på isbar i den gamle bydel. Det var en hyggelig tur. Allerede næste morgen var Josefine og jeg sammen igen.«

Det bliver til mange gåture. Rojan får lov til at komme med, når Josefines familie skal på udflugt, og det samme gør Josefine, når Rojans familie skal på tur. Pigerne har det, som om de har kendt hinanden i mange år. Men en aften, da Josefine er ude med Rojans forældre, bliver hun påkørt af en cyklist.

»Der skete ikke ret meget, men alligevel. Jeg var bange for, at hendes forældre ikke ville lade os være sammen mere. Vi tog en taxa og kørte hende hen til skadestuen. Gudskelov var der ikke sket noget. Josefine havde kun fået nogle rifter på det ene ben. Hun tog det selv meget afslappet, og vi tog hjem. Hendes forældre fortalte os, at Josefine er verdensmester i at komme til skade.«

Kun ferieveninder?

Pigerne udveksler adresser og lover hinanden at holde venskabet ved lige, når de kommer hjem. Josefines mor, som arbejder på Sjælland, lover Rojan, at hun nok skal tage Josefine med til Sjælland en gang imellem.

»Jeg tror ikke, vores forældre regnede med, at vi ville

eller kunne holde kontakten. De betragtede os som ferieveninder. Den sidste dag spiste vores familier sammen om aftenen. Det var hjemme i vores ferielejlighed, hvor min far og mor lavede kurdisk mad. Det var rigtig hyggeligt. Men vi vidste begge, at når vi stod op næste morgen, så var det slut med at være sammen. Josefine og hendes forældre skulle videre til en anden fransk by, hvor de skulle være en uge sammen med nogle venner. Vi skulle tilbage til Danmark.«

Det ringer på døren

Rojan og hendes familie kører tilbage til Danmark. Undervejs skriver Rojan en masse breve til Josefine. Brevene sender hun til Århus. I et af dem inviterer Rojan Josefine til Valby.

»Der gik to uger. En uge før, jeg skulle starte i skolen, sad jeg en dag og læste i en kedelig bog. Mine forældre og tvillingebrødre var i byen for at handle. Det ringede på døren, og jeg gik ud og åbnede. Dér stod Josefine og hendes mor! Jeg troede ikke mine egne øjne. Det var som en drøm. Først vidste jeg slet ikke, hvad jeg skulle sige og gøre, men så gav jeg Josefine et kram,« siger Rojan.

Josefines mor og Rojans forældre aftaler, at Josefine kan blive der i fire dage.

»Min mor og far blev lige så glade som jeg, da de så Josefine.«

De sagde, at jeg var blevet mærkelig

Pigerne havde det så godt sammen, at de ringede til Josefines mor og spurgte, om hun ikke måtte blive en dag længere. Det kunne ikke lade sig gøre, men Ro-

jan kunne i stedet komme en weekend og besøge Josefine.

»Josefine blev hentet, og derefter var jeg ret langt nede. Jeg fik et helt andet forhold til mine venner i klassen. Det var, som om jeg slet ikke kendte dem, i hvert fald ikke godt nok til, at jeg kunne være deres rigtige veninde. Nogle af mine ellers gode venner sagde, at jeg var blevet mærkelig. Det var jeg nok også. En dag ville min mor have en snak med mig. Hun sagde ligeud, at jeg ikke skulle udelukke mine andre venner. At Josefine selvfølgelig var min veninde, men at jeg også skulle være sammen med de andre. I starten tænkte jeg, at min mor var verdens største idiot, men lidt senere kunne jeg godt forstå, hvad hun mente.«

Rojan i Århus

»Århus var et ganske særligt sted for mig, selvom jeg ikke selv havde været der før. Da mine forældre flygtede til Danmark og søgte om asyl, boede de i over et år på et asylcenter i Århus. Min mor blev gravid og ventede mig i Århus. Derfor har jeg set mange billeder af byen. Jeg har et billede af min mor, der venter mig, og min far, som har lagt sin ene hånd på hendes mave. I den anden holder han et skilt med mit navn på. Jeg var derfor meget spændt på at se byen,« fortæller Rojan.

Ikke nok med at Rojan skulle møde Jo-

sefine i Århus, men hun var også på sin første togtur alene. Hun var meget spændt under hele turen. Hun havde lovet sine forældre, at hun ikke ville snakke med nogen, og det gjorde hun heller ikke. I stedet læste hun i en bog og så ud på landskabet.

»Josefine og hendes forældre ventede på mig på stationen. De havde købt blomster til mig. Jeg følte mig som én på 18. Det var en mærkelig følelse. Som om jeg på kort tid var blevet næsten voksen. Mødet med min veninde og hendes søde forældre var fantastisk. Det var en skøn weekend. Vi gik tur i byen og besøgte Josefines veninder. Det var sjovt at besøge hendes kurdiske veninde. Hun kom fra Iran, men vi kunne alligevel tale lidt kurdisk sammen. Det hele var så vidunderligt,« husker Rojan.

Venner på afstand

Hjemturen til Valby var ikke så sjov, men Rojan var sikker på, at hun ville komme til at se Josefine igen. De vidste begge, at det vil komme til at koste deres forældre en del penge, at de boede i hver sin landsdel.

»Det kunne vi ikke rigtig gøre noget ved. Vi kunne jo ikke gøre for, at vi havde holdt ferie samme sted. Og vi kunne ikke gøre for, at vi blev så gode veninder. Jeg synes ikke, det gør noget, at vi bor langt fra hinanden. Måske er vi venner på en anden måde, fordi vi bor langt væk fra hinanden. Vi har begge computer, og vi mailer til hinanden næsten hver dag. Jeg har altid godt kunnet lide at skrive små historier, og dem er jeg begyndt at sende til Josefine. Hun læser dem og skriver tilbage, hvad hun synes om dem. Vi har aftalt, at vi holder ferie i den samme franske ferieby, når vi fylder 18. Det har vi ikke fortalt vores forældre

endnu. Og så har vi aftalt, at jeg skal besøge Josefine i juleferien. Jeg har aldrig fejret jul på samme måde som danskerne. Det glæder jeg mig til. Og så har vi aftalt, at vi besøger hinanden og overnatter, når vi har fødselsdag. Det har vores forældre sagt ja til.«

Venner – uvenner – venner ...

Dennis, 13 år

Egentlig opgav Dennis sit venskab med Ali for snart et halvt år siden, men alligevel kan han ikke lade være med at være sammen med ham.

»Hans forældre behandler ham simpelthen som en lille dreng på fire år. Hver gang vi laver et eller andet om aftenen, så kommer hans mor eller far og vil have ham med hjem, fordi klokken er mange. Og når han er på besøg hos mig, går der ikke mere end en time, før hans mor ringer og lige skal høre, hvornår han kommer hjem,« siger Dennis og fortæller, at han og Ali engang har været rigtig gode venner.

Dennis og Alis venskab startede i Ringsted, hvor de mødte hinanden første gang i børnehaveklassen. På det tidspunkt var Ali og hans familie lige flyttet dertil fra København, fordi hans far havde fået arbejde på en fabrik i Ringsted. Allerede efter få dage begyndte drengene at lege sammen. Dennis' forældre havde ikke noget imod, at deres søn legede med en pakistansk dreng. Tværtimod inviterede de Alis for-

ældre på kaffe, så familierne kunne lære hinanden at kende, når nu deres drenge godt kunne lide at være sammen.

Uvenner – ikke ret længe

»Før Ali kom i min klasse, havde jeg mange andre kammerater. Jeg er stadigvæk venner med nogle af dem, men da jeg begyndte at lege meget med Ali, mistede jeg nogle af de andre. Peter, en af mine bedste venner, ville slet ikke have noget med mig at gøre, fordi jeg hele tiden var sammen med Ali. Men jeg var ligeglad. Jeg havde det bare godt, når jeg var sammen med Ali. Jeg kunne specielt godt lide ham, fordi han var sjov og fyldt med ideer. Og så havde han noget spændende legetøj. Selvfølgelig blev vi også uvenner en gang imellem, men det gik meget hurtigt over. Hver gang jeg begyndte at snakke ondt om Ali, grinede min far og sagde, at han ville vædde på, at Ali var hos os, inden der var gået en time. Han fik som regel ret. Da vi var på lejrskole, blev vi rigtig uvenner. Jeg var på køkkenhold med Ali, da vi skulle lave aftensmad, og vores store opgave var salaten. Vi blev vildt uenige om, hvordan den salat skulle laves. Vi snakkede ikke sammen resten af ugen. Men så blev vi gode venner igen på vej hjem i bussen.«

Største fødselsdagsgave

Selvom Dennis er lidt træt af, at Alis forældre pylrer så meget om Ali, så er han glad for den måde, de behandler ham selv på. Der er altid mad til ham, når han er på besøg. Og så en lille pose slik,

som han og Ali kan dele. Da Dennis havde fødselsdag, kom Ali med den største gave.

»Det var måske også lidt for meget. Det var, som om han købte mig med den store gave. Det var ikke nok, at jeg var hans ven, næ, jeg skulle være hans og kun hans. Nogle gange, når jeg var sammen med nogle andre fra de andre klasser, skulle jeg lige forklare Ali, hvem de var, og hvad vi snakkede om.«

Den særbehandling, Dennis får af Alis forældre, er måske også lidt for meget. Alis mor og far har som regel altid tid og lyst til at glæde drengene med både god mad og små gaver. Det er en af grundene til, at

Dennis en dag må forklare Ali, at han kun er venner med Ali og ikke med hans forældre. Alligevel holder Dennis af vennens forældre.

»Jeg kan simpelthen godt lide pakistansk mad. Tit fik jeg lov til at spise med. Jeg fik også min mor til at lave pakistansk mad. Det prøvede hun også, men det lykkedes aldrig helt. Da jeg fyldte otte, bad min mor Alis mor om at lave mad til min fødselsdag. Det var bare vidunderligt. Jeg glemmer det aldrig,« siger Dennis og smiler ved tanken.

Svær at udskifte

Dennis fortryder ikke, at han ikke mere er så meget sammen med Ali. Han er begyndt at være sammen med nogle af de andre drenge fra klassen, blandt andre Mads. Men Dennis er bange for, at han har vænnet sig for meget til at lege med Ali. Det er svært at skifte ham ud med de andre.

»I går var jeg for eksempel sammen med Mads og en anden dreng fra klassen. Vi fik en biograftur af Mads' forældre, fordi han lige har haft fødselsdag. Det var en okay tur, men jeg var måske lidt sur på Mads og hans forældre. De inviterede alle drenge fra klassen til fødselsdagen, og også nogle andre, men ikke Ali. Det føltes mærkeligt, at Ali ikke var med. Jeg ved, at Ali altid har inviteret Mads til sin fødselsdag. Det fortalte jeg mine forældre, da jeg kom hjem fra fødselsdagsfesten. De forstod det heller ikke. Min far rystede på hovedet og ville slet ikke kommentere det. Min mor blev rigtig sur, hun sagde ord, som jeg ikke helt forstod.«

Straffer Mads

Så ringer Dennis til Ali for første gang i lang tid. Han siger ligeud, at han har lyst til at være sammen med ham. De cykler en lang tur og snakker lidt om, hvorfor Ali ikke var inviteret med. Ali trækker bare på skuldrene. Drengene lader, som om de stadigvæk er gode venner. På vej hjem køber de slik. De efterfølgende dage straffer Dennis Mads ved ikke at være sammen med ham efter skoletid.

»Det er mærkeligt, at jeg blander mig i, hvem Mads skal invitere eller ej, men på den anden side synes jeg ikke, at jeg kan være venner med én, som har racistiske holdninger. Måske er det bare Mads' forældre, men det er ikke mit problem. Så må han have venner, der ligner hans forældre.«

Dennis håber bare, at Mads vil tænke sig om næste gang, inden han sender invitationer ud. Og at han ikke lader sine forældre bestemme, hvem han skal være venner med. Men det irriterer Dennis, at de andre drenge fra klassen slet ikke spurgte efter Ali til fødselsdagen.

Svær snak om piger

»Det er ikke, fordi jeg kun snakker om piger, men det gør man altså nogle gange, når man er 13 år. Og hvis man ikke gør det, så er der noget galt, siger de andre. Indtil sidste år snakkede vi om piger, som om de også var en slags drenge. Og alle de dér kærestelege er selvfølgelig bare for sjov. Men jeg kan se, at nogle af pigerne fra klassen allerede er begyndt at kigge efter nogle af drengene, og så bliver det pludselig sjovt at følge med i, hvem der kan lide hvem. Det er meget

svært at snakke med Ali om piger og den slags. Han lukker helt af. Så er der pludselig noget, vi ikke er fælles om. Jeg ved godt, at Ali er muslim og ikke må spise svinekød. Det har jeg også respekteret i alle de år, han har været min ven. Men hvad har islam med piger at gøre? Det forstår jeg ikke. Jeg har forsøgt at snakke med mine forældre om det. De har sagt, at man ikke må lege kærester i de muslimske lande. Men det er nok ikke helt rigtigt. Jeg kender en tyrkisk pige i niende klasse, som skifter kæreste lige så tit, som moden skifter. Hun er da også muslim, sagde jeg til min mor.«

På et tidspunkt spørger Dennis Ali, om han engang vil have en dansk kæreste. Ali går totalt i baglås og vil hellere snakke om noget andet. »Da blev jeg lidt fornærmet. For jeg synes bestemt ikke, at de danske piger fejler noget. Jeg synes også, at de pakistanske piger er flotte. Jeg vil slet ikke have noget imod at blive kæreste med en af dem, hvis jeg altså bliver forelsket,« siger Dennis og ryster på hovedet.

Kan godt lide Ali

Dennis holder fast ved, at han og Ali ikke længere er de bedste venner. Men på den anden side vil han heller ikke afvise, at deres venskab fortsætter på en eller anden måde. »Når jeg på et tidspunkt skal tænke tilbage på min barndom, vil jeg huske Ali. Han er en del af de første mange år af mit liv. Når jeg går ind på mit værelse, kan jeg se spor efter ham over det hele. Jeg kan rigtig godt lide ham. Men jeg synes, han på en eller anden måde skal træde ud af sine forældres skygge og begynde at tænke selv.«

Dennis synes ikke, det har nogen betydning for de-

res venskab, at Ali er muslim. Han må også gerne praktisere sin religion. Det vil Dennis slet ikke blande sig i. Men når de er sammen, må de være fælles om deres venskab.

»Jeg er slet ikke bange for muslimer, sådan som mange andre danskere er, for jeg kender dem,« siger Dennis og fortæller, at han og Ali havde det rigtigt rart sammen i går.

»Vi har snakket meget om, at vi kunne være udvekslingsstuderende sammen, når vi er færdige med niende klasse. Hvis vi altså er gode venner til den tid.«

Er vi venner for altid?

Gülsan, 12 år

Indtil for to år siden troede Gülsan, at hendes venner var alle de børn, hun legede med i skolen og på fritidshjemmet. Men efter at hun er startet i femte klasse, er hun begyndt at sætte navne på sine venner. På en eller anden måde er de ikke længere legekammerater. De er venner. En af Gülsans mange venner er Anna, som hun er en del sammen med i fritiden.

»Det er nok, fordi jeg er vokset op sammen med Anna. Vi har gået i samme børnehave og på samme fritidshjem, og nu er vi klassekammerater. Vi er sammen et par gange om ugen, men jeg har endnu ikke sovet hjemme hos Anna,« siger Gülsan, som er født og opvokset i Odense.

Begge Gülsans forældre er fra Tyrkiet og har boet i Danmark i mange år. De synes, det er helt i orden, at hun besøger Anna. Og omvendt at Anna ofte er på besøg i deres lejlighed. Men selvom Anna flere gange har overnattet hos Gülsan, må Gülsan stadigvæk ikke sove hos Anna. »Jeg ved ikke, hvad min far og mor er bange for. De siger hele tiden, at jeg må vente, til jeg er lidt ældre. Det har jeg aldrig forstået. Nogle af mine klassekammerater har overnattet hos hinanden, siden de gik i børnehaveklasse.«

Louise er interesseret

Ellers mener Gülsan ikke, at hendes forældre har noget imod deres venskab. De inviterer ofte Anna med i

biografen eller i byen, når de skal ud at spise. Det gør Annas forældre også med Gülsan. Sidst var hun inviteret hjem til Annas mormor i Nordsjælland, hvor de var en hel dag.

»Jeg har det rigtig godt i klassen, når Anna og jeg har lavet noget sammen for eksempel i weekenden. Så har vi en masse at snakke om. Hvis vi har oplevet noget rigtig sjovt og snakker om det i klassen, lytter

de andre piger. Så har de også lyst til at være sammen med mig. Jeg ved for eksempel, at Louise gerne vil være veninde med mig, fordi Anna er min bedste veninde.«

Da Annas forældre kyssede

Annas forældre ved, at Gülsan ikke spiser svinekød, så derfor laver de altid noget med oksekød eller fisk, når hun spiser med. Det har Annas forældre lovet Gülsans forældre. Til gengæld laver Gülsans forældre aldrig mad med løg i, når Anna er på besøg. Anna kan nemlig ikke fordrage løg.

»Somme tider spørger mine forældre, hvad jeg har lavet hjemme hos Anna. Jeg tror, de er bange for, at vi snakker om kærester og den slags. Engang kom jeg hjem og fortalte mine forældre, at jeg havde set Annas forældre kysse hinanden. Det kom som et chok for dem. Min far og mor synes ikke, at man skal gøre den slags, når der er børn til stede. Jeg kan huske, at de ikke var så meget for, at jeg besøgte Anna lige derefter, men jeg græd og bad om lov. Det var så o.k. Jeg har aldrig fortalt Anna det. Jeg er sikker på, at hun ville grine af det, hvis jeg sagde det,« siger Gülsan.

Gülsan fylder snart 13. »Anna og jeg har en aftale om, at hun skal sove hos mig til min fødselsdag. Jeg ved, at hun allerede har købt en stor gave til mig, men jeg ved ikke, hvad det er.«

Er Anna borte om tre-fire år?

Gülsan er sikker på, at hendes forældre gerne vil opdrage hende så tyrkisk så muligt, samtidig med at hun også skal ligne sine danske veninder. Og hun sy-

